

БОГАТЕНКО А.А.
здобувач освітнього ступеня магістр,
Сумський національний аграрний університет

ТУРЧІНА С.Г., к.е.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту,
Сумський національний аграрний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ПЕРСОНАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРІОРИТЕТІВ

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом відкриває як широкі можливості для сільськогосподарських підприємств так і необхідність усвідомлення їх керівниками важливості існуючих глобальних проблем та акцентування уваги на пріоритетному формуванні засад раціонального використання обмеженого природного потенціалу шляхом впровадження в управлінську практику сучасних технологій менеджменту персоналу.

Сільськогосподарське підприємство, яке прагне потрапити на ринок ЄС, має розуміти загальні та специфічні механізми його формування, а саме: відповідність товарів санітарним та фітосанітарним вимогам, ринковим стандартам, які діють в ЄС; відповідність виробництв технічним та екологічним вимогам, що діють або визнаються країнами ЄС; обізнаність щодо імпорتنих обмежень доступу до ринку ЄС [1].

Ці та інші завдання неможливо вирішити без високопрофесійних та кваліфікованих працівників. Тому для сільськогосподарського підприємства є вкрай важливим формування ефективної системи управління персоналом в умовах виходу на європейський ринок.

Ефективність управління персоналом відображується показниками, які характеризують з одного боку, ефективність трудової діяльності працівників, а з іншого – ефективність виконання окремих кадрових функцій та процесів. Автори поділяють наукові погляди Гавкалової Н.Л. [2, с. 105–109] та вважають, що управління персоналом впливає на загальну ефективність діяльності підприємства, а визначення показників є надзвичайно важливою складовою аналізу системи ефективності діяльності підприємства.

Емпіричні дослідження здійснено за матеріалами Приватного сільськогосподарського підприємства «Слобожанщина Агро», яке діє на території Сумської області.

Узагальнюючи аналіз основних економічних показників фінансово господарської діяльності ПСП «Слобожанщина Агро» (табл. 1.) можна зробити висновок, що в 2018 р. в порівнянні з 2016 р. чистий дохід від реалізації продукції зріс лише на 87824 тис. грн, тобто на 16,5%, це пояснюється тим, що в 2018 році майже вся продукція залишилася нереалізованою, виключенням стало насіння соняшнику урожаю 2018 року, що повністю реалізоване ПАТ «МХП». Собівартість реалізованої продукції підвищилася більш швидкими темпами - на 28,7%, або на 85203 тис. грн. Це все стало причиною незначного збільшення валового прибутку - на 2621 тис. грн, тобто лише на 1,1% та скорочення чистого прибутку майже на 34 млн. грн, або на 20,4% в порівнянні з 2016 роком.

З метою покращення основних економічних показників діяльності необхідно в першу чергу працювати над своєчасним збиранням врожаю, так як несвоєчасність

приводить до колосальних збитків як за рахунок втрат урожаю та зниження його якості, так і за рахунок додаткових затрат на його доробку та зберігання.

Таблиця 1.

Динаміка основних економічних показників розвитку
ПСП «Слобожанщина Агро»

Показники	Роки			Відхилення 2018р. від 2016р., ±	
	2016	2017	2018	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	531332	639923	619156	87824	116,5
- на 1 середньооблікового працівника, тис. грн.	1629,85	1887,68	1916,89	287,04	117,6
Собівартість, тис. грн.	297355	393667	382558	85203	128,7
Валовий прибуток (+), збиток (-), тис. грн.	233977	246256	236598	2621	101,1
- на 1 середньооблікового працівника, тис. грн.	717,72	726,42	732,50	14,78	102,1
Чистий прибуток (+), збиток (-), тис. грн.	174885	11677	140891	-33994	80,6
- на 1 середньооблікового працівника, тис. грн..	536,46	34,45	436,20	-100,26	81,3
Рівень рентабельності, %	58,81	2,97	36,83	-21,98	62,6

Джерело: розраховано за даними ПСП «Слобожанщина Агро»

Крім того необхідно збільшувати обсяг виробництва і реалізації більш рентабельної продукції, знижувати собівартість продукції за рахунок економного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, зведення до мінімуму втрат від псування продукції, її зберігання та транспортування, а також розширення ринків збуту продукції з метою позитивної зміни рівня цін та збільшення обсягів реалізації продукції.

Вагомим показником ефективності розвитку сільськогосподарського виробництва є зростання показників продуктивності праці. Важливо підкреслити, що підвищення продуктивності праці впливає на ряд інших економічних показників, зокрема обсяг виробництва, собівартість, оплату праці, рентабельність тощо, і залежить від комплексу факторів мотивації праці під впливом яких формується її рівень.

Розрахуємо і проаналізуємо показники продуктивності праці в ПСП «Слобожанщина Агро» за останні три роки. За результатами проведеного дослідження (табл. 2.) встановлено, що, на підприємстві за досліджуваний період намітилася тенденція до підвищення продуктивності праці, а саме: середньорічної на 1324,6 тис. грн, або майже вдвічі на 1 працівника, в т. ч. на 1818,9 тис. грн., або вдвічі на одного працівника, зайнятого в с-г виробництві, середньоденної – на 6733,7 грн/люд.-день та середньогодинної – на 841,7 грн/люд.- год. Це позитивно характеризує виробничу діяльність підприємства. Однак слід відмітити, що підприємство має ряд невикористаних резервів щодо подальшого росту продуктивності праці, серед яких: підвищення матеріальної зацікавленості працівників, ріст рівня механізації, поліпшення умов праці, кращий рівень організації робочих місць.

Таблиця 2

Показники продуктивності праці працівників ПСП «Слобожанщина Агро»

Показник	Роки			Відхилення 2018 р. від 2016р., ±	
	2016	2017	2018	абсолютне	відносне, %
Валова продукція, тис. грн.	437263	687573	861078	423815	196,9
Чисельність працівників, осіб	326	339	323	-3	99,1
з них працівники зайняті в с-г виробництві	241	239	237	-4	98,3
Кількість відпрацьованих працівниками: - людино-днів.	75203	71625	68622	-6581	91,2
- людино-годин	601625	572997	548977	-52648	91,2
Тривалість робочого дня, год.	8	8	8	0	100,0
Середня кількість годин, відпрацьованих одним працівником	1845,5	1690,3	1699,6	-145,9	92,1
Середня продуктивність праці одного працівника, тис. грн.	1341,3	2028,2	2665,9	1324,6	198,8
в т. ч. одного працівника, зайнятого в с-г виробництві, тис. грн.	1814,4	2876,9	3633,2	1818,9	200,2
Середня продуктивність праці одного працівника, грн./люд-день	5814,4	9599,7	12548,1	6733,7	215,8
Середня продуктивність праці одного працівника, грн./ люд-год	726,8	1200,0	1568,5	841,7	215,8

Джерело: розраховано за даними ПСП «Слобожанщина Агро»

Вважаємо, що високого рівня продуктивності праці ПСП «Слобожанщина Агро» та в більшості сільськогосподарських підприємств можна досягти за допомогою підвищення кваліфікації та підготовки персоналу. Доцільним є підбір персоналу, який володіє знаннями та навичками роботи на європейському ринку, включаючи особливості впровадження гармонізованих санітарних та фітосанітарних заходів. Необхідно переглянути систему мотивації персоналу, що забезпечить формування сучасної структури менеджменту на підприємстві.

Таким чином, інтеграція України у європейський простір передбачає інноваційне управління персоналом тобто зорієнтоване на висококваліфікований вмотивований персонал, наділений творчими здібностями.

Список використаних джерел:

1. Інтеграція аграрних секторів України та ЄС в рамках Угоди про асоціацію [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ucab.ua/files/Survey/Doslidjenna/Manual_UCAB_British.pdf.
2. Гавкалова Н. Л. Управління ефективністю менеджменту персоналу : [монографія] / Н. Л. Гавкалова, Т. А. Власенко. – Харків : Вид-во ХНЕУ, 2011. – 295 с